

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในระบบกฎหมายลิขสิทธิ์มีแนวคิดที่ให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิของผู้ที่ได้สร้างสรรค์งานขึ้นมา โดยการใช้ความสามารถ ใช้สติปัญญา จิตวิญญาณ ความวิริยะอุตสาหะ การลงทุน ลงแรง รวมถึงการใช้ความคิดสร้างสรรค์ของตน โดยเมื่อได้สร้างสรรค์งานขึ้นมาเสร็จแล้ว กฎหมายก็เล็งเห็นความสำคัญ จึงได้ให้ความสำคัญรองงานดังกล่าว การคุ้มครองนี้ก็จะส่งผลให้ผู้สร้างสรรค์ผลงานมีสิทธิที่จะแสวงหาผลประโยชน์จากงานที่ตนได้สร้างขึ้น โดยถือว่าเป็นสิทธิในทางเศรษฐกิจ (Economic Right) แนวคิดในการคุ้มครองสิทธิเกี่ยวกับลิขสิทธิ์นี้ มุ่งคุ้มครองตัวผู้สร้างสรรค์เป็นสำคัญ ส่วนผู้ที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดงานนั้นออกสู่สาธารณชนจะได้รับความคุ้มครองในฐานะสิทธิข้างเคียง กฎหมายลิขสิทธิ์ในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญรองงานสร้างสรรค์หลายๆแขนง ไม่ว่าจะเป็นงานสร้างสรรค์ด้านวรรณกรรม นาฏกรรม ดนตรีกรรม โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง งานแพร่เสียง แพร่ภาพ หรืองานอื่นใดในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะ และไม่ว่างานนั้นจะปรากฏอยู่ในรูปแบบใด สำหรับเงื่อนไขในการที่จะได้รับความคุ้มครองก็เป็นไปตามที่กฎหมายลิขสิทธิ์กำหนด กล่าวคือ งานสร้างสรรค์ชนิดใดที่จะได้รับความคุ้มครองต้องมีคุณลักษณะตรงตามเงื่อนไขที่กฎหมายลิขสิทธิ์กำหนด ซึ่งกฎหมายลิขสิทธิ์คุ้มครองสิ่งที่ได้มีการแสดงออก แต่ไม่คุ้มครองส่วนที่เป็นความคิด หลักการทั่วไปที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์คือ เมื่อบุคคลใดก็ตามได้สร้างสรรค์งานสำเร็จก็ย่อมได้รับความคุ้มครองทันที โดยไม่ต้องจำเป็นนำออกเผยแพร่หรือจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่แต่อย่างใด การที่จะถือว่าบุคคลใดเป็นผู้สร้างสรรค์งาน พิจารณาจากการที่บุคคลนั้นได้ทำหรือก่อให้เกิดงานขึ้น โดยใช้ความคิด ความสามารถ ความวิริยะอุตสาหะของตนในการสร้างสรรค์ โดยมีได้คัดลอกงานของผู้อื่นเป็นสำคัญ กฎหมายลิขสิทธิ์จะคุ้มครองการแสดงผลงานหรือผลงานในรูปแบบต่างๆ ซึ่งอาจจะเป็น ภาพ รูปร่าง ถ้อยคำ ทำนอง เป็นต้น

เมื่อนำหลักการให้ความคุ้มครองในลิขสิทธิ์ดังกล่าวมาพิจารณาถึงกรณีเสียงขับร้องจะเห็นได้ว่า เสียงขับร้องต้องอาศัยนักร้องในการถ่ายทอดงานนั้น ตัวนักร้องเองก็มีส่วนสำคัญไม่น้อยในการที่จะทำให้งานเพลงชิ้นหนึ่งได้รับความนิยม และเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ นักร้องเป็นบุคคลที่ต้องฝึกฝน ฝึกซ้อม และต้องใช้ความสามารถ ความวิริยะอุตสาหะ ตลอดจนใช้วิจารณญาณ

ในการแสดงอารมณ์ในการขับร้องเพลงนั้น ซึ่งในการขับร้องและการแสดง นักร้องอาจจะมีการใช้ความคิดริเริ่มในการออกแบบการขับร้องของตนให้มีเอกลักษณ์ นอกจากอาศัยเนื้อเสียงแล้ว อาจมีการออกแบบลักษณะการขับร้องด้วย เมื่อการใช้เสียงขับร้องเพื่อถ่ายทอดงานสร้างสรรค์ชิ้นหนึ่งออกมาให้ดีขึ้นไม่ใช่เรื่องที่จะทำได้โดยง่าย และตัวนักร้องเองถึงแม้จะเป็นเพียงผู้ถ่ายทอดผลงานที่ผู้สร้างสรรค์ได้ทำการสร้างสรรค์ไว้เสร็จเรียบร้อยแล้ว แต่ก็ต้องใช้ความสามารถและความพยายามอย่างมากในการที่จะถ่ายทอดงานเพลงผ่านเสียงขับร้องออกมาให้ดีที่สุด

กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาในปัจจุบันยอมรับว่า “เสียง” สามารถได้รับความคุ้มครองให้เป็นเครื่องหมายตามกฎหมายเครื่องหมายการค้า ภายใต้พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 ได้ แต่สำหรับในกฎหมายลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 นั้น “เสียง”

ยังไม่ได้ได้รับความคุ้มครองให้เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ ดังนั้น นักร้องผู้ใช้เสียงขับร้องจะได้รับความคุ้มครองในฐานะนักแสดงตามสิทธินักแสดงซึ่งถือเป็นสิทธิข้างเคียงเท่านั้น

ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่าการใช้เสียงขับร้องของนักร้อง ต้องอาศัยทั้งความรู้ ความสามารถ ความวิริยะอุตสาหะและอาจต้องอาศัยอัตลักษณ์ในเสียงขับร้องของนักร้องที่อาจเกิดจากการสร้างสรรค์ขึ้นด้วยตัวของนักร้องเองด้วย จึงทำการศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะของเสียงขับร้องว่ามีคุณสมบัติของการเป็นงานที่มีการใช้ความคิดริเริ่ม (Originality) และมีการใช้คุณสมบัติอื่นๆตามหลักเกณฑ์ที่จะทำให้เสียงขับร้องได้รับความคุ้มครองในฐานะงานอันมีลิขสิทธิ์หรือไม่

นอกจากเสียงขับร้องของนักร้องเองดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในปัจจุบันเทคโนโลยีต่างๆได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการสร้างสรรค์งานใหม่ออกมา เช่น กรณีการดัดแปลงเสียงจากเสียงขับร้องให้เปลี่ยนแปลงไปโดยการใช้เครื่องมือดิจิทัล และมีการนำมาปรับใช้กับงานเพลงในปัจจุบัน ซึ่งมีแนวโน้มที่จะมีงานในลักษณะนี้ออกมาในอนาคตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งงานลักษณะดังกล่าวเป็นงานที่มีคุณสมบัติของการเป็นงานที่เกิดจากความคิดริเริ่ม (Originality) และยังมีการใช้ความคิดสร้างสรรค์ พร้อมทั้งความวิริยะอุตสาหะ ในการสร้างงานขึ้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นงานที่มีคุณสมบัติที่น่าจะได้รับความคุ้มครองในฐานะที่เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์เช่นกัน

ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ควรศึกษาลักษณะของเสียงขับร้องและเสียงขับร้องที่ได้รับการดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล ว่ามีคุณสมบัติครบถ้วนที่จะสามารถได้รับความคุ้มครองในฐานะที่เป็นงานอันมี

ลิขสิทธิ์หรือไม่ อย่างไรก็ตาม การให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในเสียงขับร้องและเสียงขับร้องที่ผ่านการดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัลนี้จะมีความเป็นไปได้เพียงใด ผู้วิจัยจะทำการศึกษาในรายละเอียดต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาแนวคิด วิวัฒนาการ และการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์และสิทธิข้างเคียง ตามกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทย
2. ศึกษาถึงเงื่อนไขการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์และสิทธิข้างเคียงตามหลักกฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทย
3. ศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ หรือสิทธิข้างเคียง ในเสียงขับร้อง และเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล ภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทย
4. เสนอแนะแนวทางในการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัลตามกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทย

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

เสียงขับร้องและเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล เป็นงานที่เกิดจากการสร้างสรรค์โดยใช้ความรู้ ความสามารถ ความวิริยะอุตสาหะด้วยตัวของผู้สร้างสรรค์เอง ซึ่งมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ที่น่าจะได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาภายใต้บริบทของหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์และสิทธิข้างเคียง โดยศึกษาทั้งความเป็นมา วิวัฒนาการ หลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครอง และคำพิพากษาของศาลในคดีที่น่าสนใจ เพื่อนำหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครอง รวมถึงแนวคิดจากคำพิพากษาของศาลมา มาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ถึงประเด็นปัญหาการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในเสียงขับร้องและเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทั้งในเชิงคุณภาพ ได้แก่ การทบทวนวรรณกรรม หลักกฎหมาย ทั้งกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ กฎหมายไทย รวมถึงคำพิพากษาในต่างประเทศ และในเชิงปริมาณ ได้แก่ การศึกษาข้อมูลในทางปฏิบัติ เนื่องจากผู้วิจัยทำงานอยู่ในหน่วยงานที่เกี่ยวกับการผลิตงานเพลง จึงได้ทำการสัมภาษณ์เพื่อให้ทราบถึงมุมมองของผู้ปฏิบัติงานจริง เพื่อเป็นข้อมูลในการเสริมบทวิเคราะห์เพิ่มเติมจากข้อมูลเอกสาร

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงแนวคิด วิวัฒนาการ และการให้ความคุ้มครองของกฎหมายลิขสิทธิ์และสิทธิข้างเคียง ตามกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทย
2. เข้าใจถึงหลักการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ ตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ
3. สามารถวิเคราะห์ถึงแนวทางในการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในเสียงขับร้อง และเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัลภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทย
4. นำข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่องค์กร และสามารถให้คำแนะนำแก่ผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการใช้เสียงขับร้องและผู้ดัดแปลงเสียงขับร้อง โดยเครื่องมือดิจิทัลให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.7 ข้อยกักตงานวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยมีความประสงค์จะทำการศึกษาคดีที่เกี่ยวข้องกับเสียงขับร้องที่เคยเกิดขึ้น เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการวางหลักเกณฑ์ในคำตัดสินของศาล โดยประสงค์จะศึกษาทั้งในประเด็นเสียงขับร้องธรรมดาและเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล และระยะเวลาที่ใกล้เคียงกับปัจจุบันมากที่สุด แต่จากการค้นคว้าพบว่า คดีประเภทที่ต้องการศึกษา ไม่พบคดีที่เกี่ยวข้องกับเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล พบเพียงประเด็นเสียงขับร้องธรรมดา อีกทั้งคดีที่เกี่ยวข้องกับเสียงขับร้องธรรมดาดังกล่าวมีปรากฏอยู่ค่อนข้างน้อย และคดีที่เป็นกรณีศึกษาเกี่ยวกับเสียงขับร้องที่มักถูกยกมาประกอบในตำรากฎหมายต่างประเทศ ได้แก่คดีทั้ง 2 คดี ซึ่งผู้วิจัยได้เขียนไว้ในงานวิจัยฉบับนี้แล้ว

1.8 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยพบว่าประเด็นหนึ่งที่ น่าสนใจ ได้แก่ ประเด็นของการแสดงออกซึ่งความคิด (Expression of idea) กล่าวคือ การแสดงออกซึ่ง ความคิด เป็นหนึ่งในหลักเกณฑ์สำคัญที่จะทำให้งานที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นนั้น ได้รับความคุ้มครอง ลิขสิทธิ์ แต่อย่างไรก็ตาม การให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามกฎหมายไทยไม่ได้มีการกำหนดรูปแบบของ การแสดงออกซึ่งความคิดไว้อย่างชัดเจน ทำให้มีนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความเห็นแตกต่างกันไป บางท่านเห็นว่าการแสดงออกซึ่งความคิดต้องมีการบันทึกลงบนวัสดุใดๆ ให้สามารถมองเห็นหรือจับ ต้องได้ ในขณะที่บางท่านเห็นว่าเพียงแต่มีการแสดงออกมาให้ปรากฏ ไม่จำเป็นต้องเป็นการบันทึก ก็ ถือว่าเป็นการแสดงออกซึ่งความคิดแล้ว

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ประเด็นดังกล่าวเหมาะแก่การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมและทำการวิจัยต่อไป เพื่อหาข้อสรุปอย่างชัดเจนเกี่ยวกับรูปแบบของการแสดงออกซึ่งความคิด